

Матухно Генріх Робертович

Інституційна структура та особливості нормативного регулювання як чинники функціонування інститутів молодіжної політики: проблемно-перспективний вимір

УДК 323.2

DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2024-4.10>

Матухно Генріх Робертович
аспірант кафедри політології, соціології та публічного управління
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара
просп. Гагаріна, 72, Дніпро, Україна
ORCID: 0000-0003-3677-369X

Стаття присвячена виявленню та аналізу основних проблем, які прослідковуються крізь призму аналізу інституційної структури та особливостей нормативного регулювання вітчизняних політичних інститутів, що відповідають за вироблення молодіжної політики та/або взаємодію з молоддю. Актуальність обраної проблематики обумовлена тим, що наразі сучасна молодіжна політика в Україні продовжує знаходитись у стані трансформації, який передбачає як одночасне забезпечення імплементації європейських підходів, так і подальшої адаптації до реалій воєнного часу та відновлення країни в умовах війни. Водночас успішна реалізація зазначеного потребує наявності спроможної інституційної основи, здатної забезпечити реалізацію пріоритетних цілей і завдань вітчизняної молодіжної політики. Саме тому метою даного дослідження є виявлення основних проблем в інституційній структурі та особливостях нормативного регулювання функціонування різних політичних інститутів, діяльність яких сконцентрована на молодіжній політиці та/або взаємодії з молоддю.

Методологічною основою дослідження є поєднання експертного оцінювання, здійсненого за індивідуально-колективним методом (метод Дельфі), а також фокус-групового опитування. Зокрема, на першому етапі експертам було надано анкету із пропозицією індивідуально оцінити різні чинники впливу на функціонування інститутів молодіжної політики за десятибальною шкалою. Після цього респондентам було надано можливість переглянути свою оцінку, на основі розкриття усім учасникам опитування середнього арифметичного за кожним з компонентів. Надалі оцінений перелік з 12-ти чинників було висунуто на фокус-групу, акцент у питаннях якої було сконцентровано на проблемному і перспективному вимірах кожного з відповідних компонентів. Водночас фокус, зроблений у даній статті на інституційній структурі та особливостях нормативного регулювання діяльності інститутів молодіжної політики, обґрунтовується виявленням релевантних проблем, що впливають на функціонування відповідних політичних інститутів.

За результатами дослідження було виявлено перелік проблем, які прослідковуються крізь призму аналізу інституційної структури та особливостей нормативного регулювання інститутів молодіжної політики. Визначено основні причини і наслідки висвітлених проблем, а також окреслено їх вплив на функціонування відповідних політичних інститутів. Розкрито зміст положень нормативних актів, що потребують вдосконалення, та обґрунтовано доцільність внесення змін до відповідних нормативних актів. Розроблено перелік пропозицій і рекомендацій, направлених на виправлення та мінімізацію наслідків визначених проблем, що впливають на функціональність інституційної основи вітчизняної молодіжної політики сьогодення.

Ключові слова: *молодь, молодіжна політика, державна молодіжна політика, політичні інститути, інститути громадянського суспільства, політична участь.*

Вступ. Ефективна реалізація цілей і завдань, поставлених перед сучасною вітчизняною молодіжною політикою, вимагають коректного функціонування відповідної інституційної основи, на яку спирається молодіжна політика сьогодення. Адже саме політичні інститути, які відповідають за взаємодію з молоддю, є фундаментальною основою успішного планування, коригування та реалізації молодіжної політики в Україні. Водночас потрібно розуміти, що в нинішніх умовах наявності широкого спектру проблем, діяльність відповідних політичних інститутів залежить від комплексу чинників, що впливають на їх функціональність. Так, чинна нормативна база демонструє неповну адаптованість до викликів війни, в той час як спроможність та інституційний розвиток окремих державних структур знаходяться під загрозою через недосконалі норми. Актуальності набуває також і питання

відсутності уніфікованих підходів до структурування та визначення пріоритетів у діяльності таких елементів молодіжної політики, як молодіжні ради. Значною проблемою є також дефіцит кадрів, що прямо впливає на функціонування як державних політичних інститутів, так й інститутів громадянського суспільства, що працюють з молоддю.

Наразі в Україні наразі діє істотна нормативна база, яка регулює ключові аспекти молодіжної політики. Зокрема, Закон України «Про основні засади молодіжної політики» встановлює гарантії та механізми залучення молоді до процесу формування та реалізації молодіжної політики, визначає її мету, завдання та пріоритети. У цьому законі також нормативно закріплено зміст та інструменти молодіжної роботи, а також пояснюються основні терміни, пов'язані з молодіжною політикою [10]. Зі свого боку, Національною молодіжною стратегією до 2030 року

визначено основні пріоритети молодіжної політики, до яких належать: безпека, здоров'я, залучення молоді до участі у суспільному житті, підвищення рівня самостійності, конкурентоспроможності, а також розвиток мобільності, соціальної та культурної інтеграції молоді в українське та світове суспільство. Стратегія також окреслює і комплекс завдань для досягнення цих пріоритетів [9]. Важливо зазначити, що деякі з них збігаються з цілями Молодіжної стратегії Європейського Союзу на 2019–2027 роки [2] та політиками ЄС і Ради Європи щодо молоді [1; 3]. Крім того, на основі Національної молодіжної стратегії діє Державна цільова соціальна програма «Молодь України» на 2021–2025 роки, якою визначено комплекс завдань, заходів і очікуваних результатів для розвитку молодіжної політики на цей період [5]. Важливо зазначити, що попри затвердження первинної редакції цього документу у 2021-му році, чинна версія охоплює питання, пов'язані із подоланням наслідків війни, оскільки була суттєво допрацьована у 2022–2024 рр. Разом з тим, інша ситуація спостерігається на прикладі Стратегії, яка досі перебуває у редакції 2021-го року [9]. Крім цього, актуальною залишається проблема недосконалості норм в інших підзаконних актах, що безпосередньо впливають на діяльність таких інституцій, як Український молодіжний фонд, молодіжні ради, а також молодіжні центри і простори різних форм власності. Водночас з позиції інституційної структури важливим є питання оцінки наявного рівня спроможності різних інститутів молодіжної політики до реалізації цілей і завдань, визначених у нормативному вимірі, з метою виокремлення причин найбільш типових проблем, що спостерігаються у розрізі різних інститутів молодіжної політики. Це, в свою чергу, свідчить про необхідність проведення дослідження, яке матиме фокус на проблемному вимірі особливостей нормативного регулювання та інституційної структури інститутів молодіжної політики, з метою виокремлення причин виникнення відповідних проблем та розробки відповідних рекомендацій, спрямованих на їх вирішення.

Мета та завдання. Метою даного дослідження є виявлення основних проблем в інституційній структурі та особливостях нормативного регулювання функціонування різних політичних інститутів, діяльність яких сконцентрована на молодіжній політиці та/або взаємодії з молоддю. Своєю чергою, досягнення поставленої мети спирається на необхідність виконання наступних завдань:

обґрунтувати доцільність виокремлення структури та особливостей нормативного регулювання функціонування інститутів молодіжної політики як окремих інституційних чинників, пріоритетних для здійснення дослідження;

забезпечити проведення фокус-групи та експертного оцінювання, направлених на виявлення основних проблем у розрізі різних інститутів моло-

діжної політики крізь призму їх структурного аналізу та оцінки особливостей нормативного регулювання;

проаналізувати результати відповідей респондентів та здійснити характеристику основних проблем, виокремлених за результатами проведення фокус-групового опитування;

розробити перелік пропозицій і рекомендацій, направлених на виправлення/мінімізацію наслідків визначених проблем.

Методи дослідження. Методологічною основою нашого дослідження виступило поєднання декількох послідовних кроків, які, по-перше, передбачали проведення експертного оцінювання, та, по-друге, організацію фокус-групи. Зокрема, експертне оцінювання було здійснене за індивідуально-колективним методом (методом Дельфі) та охопило 14 експертів у сфері молодіжної політики, які здійснюють свою професійну діяльність на національному рівні. На першому колі кожному експерту було надано анкету із пропозицією індивідуально оцінити різні інституційні чинники відносно реалій функціонування різних політичних інститутів, діяльність яких сконцентрована, передусім, на питаннях розробки і реалізації молодіжної політики та взаємодії з молоддю. За результатами первинного заповнення анкети нами було підраховано середнє значення за кожним компонентом оцінювання та передано усім учасникам експертного опитування інформацію щодо загального отриманого середнього арифметичного та їх оцінок у табличній формі. Своєю чергою, на другому колі експертного оцінювання учасники отримали можливість повторно, без обговорення з іншими експертами, виставити свої бали, тим самим переглянувши свою початкову оцінку. Водночас окремо було проговорено, що у випадку різкої відмінності індивідуальної думки від загальної точки зору, експерт має написати обґрунтування своєї точки зору, для чого було передбачено окремий стовпчик у підготовленій індивідуально для кожного експерта таблиці, яка застосовувалась на другому колі опитування.

По завершенню другого кола експертного опитування, усі дані було систематизовано повторно та надано учасникам дослідження для фінального ознайомлення. Надалі вони стали предметом обговорення у рамках фокус-групи, де кожен експерт зміг висловити свою думку щодо проставлених балів та обговорити проблеми, які впливають на спроможність політичних інститутів сприяти забезпеченню умов для публічної політичної участі вітчизняної молоді, крізь призму відповідних чинників. Це, своєю чергою, дозволило виокремити перелік проблем, які стосуються розглянутих чинників. Водночас фокус, зроблений у даній статті на інституційній структурі та особливостях нормативного регулювання діяльності інститутів молодіжної

політики, обґрунтовується виявленням релевантних проблем, що впливають на функціонування відповідних політичних інститутів.

Результати. За результатами проведення двох етапів експертного оцінювання, нами було отримано наступне ранжирування інституційних чинників, які безпосередньо впливають на діяльність політичних інститутів, що відповідають за вироблення молодіжної політики та/або взаємодію з молоддю. Так, у таблиці 1 можна побачити середнє арифметичне розподілу оцінок, зроблених за результатами двох кіл оцінювання:

Як ми бачимо, порівняння розподілів відповідей демонструє мінімальне відхилення балів між першим та другим колом. При цьому, з одного боку, ми отримали певний рейтинг найбільш пріоритетних інституційних чинників, що впливають на функціонування інститутів молодіжної політики у частині сприяння забезпеченню політичної участі молоді, але з іншого, враховуючи, що у більшості випадків проставлені бали мають мінімальну різницю, можемо констатувати, що більшість з них однаково характеризуються високим впливом. Разом з тим, інституційна структура та особливості нормативного регулювання посідають одне з пріоритетних місць серед загального переліку чинників, що вказує на наявність їх суттєвого впливу на функціонування відповідних політичних інститутів.

Фокусуючись на інституційній структурі, як важливого чиннику функціонування політичних інститутів, що відповідають за вироблення молодіжної політики та/або взаємодію з молоддю, важливо зазначити, що за результатами другого етапу дослідження – фокус-групи, експерти дійшли згоди, що наразі у більшості інституцій спостерігається дефіцит кадрів, що впливає на їх функціональність. На структурному рівні це призводить до

неукомплектування різних структурних одиниць, нерівномірного розподілу навантаження, а також зниження спроможності до вчасного і якісного виконання закріплених за різними структурними одиницями функцій. Можемо погодитись, що брак кадрів як мінімум гостро спостерігається у секторі державної служби – за даними Національного агентства України з питань державної служби, станом на II квартал 2024 року загалом налічується 34865 вакантних посад, що становить 17,55% штатного розпису всіх посад державної служби в Україні [4]. Втім, як виявилось, у сегменті молодіжної політики дана проблема має й іншу сторону медалі – через значне скорочення обсягу штатних посад на рівні профільних відділів, управлінь і департаментів місцевих державних адміністрацій (зокрема, здійснення масової реструктуризації департаментів в управлінні) у 2023-му році, відповідні органи влади мають менше можливостей перекрити проблему недостатнього рівня функціональності. Так, за словами одного з учасників фокус-групи, на його досвіді більше половини найбільш спроможних фахівців з часом змінюють місце роботи, застосовуючи набуті контакти, досвід та знання для пошуку більш вигідних альтернатив. Водночас найм фахівця співставного рівня часто нівелюється неспівпадінням реальних і бажаних ним умов працевлаштування. Частковим виходом із такої ситуації він бачить наявність більшого обсягу штатних посад, що б дозволило наймати працівників, які ще потребують навчання, та розподіляти між ними функції, які міг би виконувати більш досвідчений та універсальний фахівець. Нині ж, на його думку, державна служба характеризується тим, що на посади категорії «В» часто й так приходять недосвідчені фахівці, але при цьому обсяг штатних місць є дуже обмеже-

Таблиця 1

**Середнє значення розподілу відповідей на питання:
«Оцініть, будь ласка, за десятибальною шкалою, якою мірою, на Вашу думку, кожен чинник у структурі політичних інститутів впливає на ефективність їх функціонування, де 1 – не впливає взагалі, 10 – здійснює максимальний вплив»**

Назва чинника / результати кола	Коло №1	Коло №2
безпекова ситуація	9,93	10,00
рівень фінансування та обсяг наявних матеріальних ресурсів	9,71	9,86
інституційна структура	9,29	9,29
особливості нормативного регулювання	9,36	9,36
людський потенціал	9,07	9,14
алгоритми функціонування політичних інститутів	8,93	8,93
характер та умови співпраці із зовнішніми стейкхолдерами	8,57	8,57
інституційна пам'ять	8,36	8,36
особливості зовнішнього сприйняття відповідного політичного інституту	8,29	8,29
рівень інклюзивності політичних інститутів	8,21	8,21
політична воля	8,14	8,14
комунікативні ресурси	8,07	8,07

ним. Як наслідок, спостерігається подвійна ситуація: з одного боку, у профільні державні структури йдуть працювати недосвідчені кадри, при тому що кількість наявних посад є дуже обмеженою – що, зрештою, суттєво знижує рівень адаптивності відповідної структури. На його думку, виходом із цієї ситуації могла би послугувати розробка і затвердження адаптивного механізму, який передбачає більш систематичний перегляд кількості штатних посад на основі співставлення запланованих і реальних показників відповідної структурної одиниці органу публічної влади.

Окрім місцевих органів влади, питання розвитку інституційної структури є й актуальним і для частини інститутів громадянського суспільства. Зокрема, на думку учасників фокус-групи, інституційна сталість таких структур, як громадські об'єднання, часто порушується швидкою змінюваністю команди та пулу волонтерів, що пов'язано з частою нестачею фінансових ресурсів для запровадження системи матеріальної винагороди, співставної обсягу діяльності членів команди. Водночас залучення молоді сприяти діяльності громадського об'єднання на волонтерських засадах стикається з необхідністю пропонування інших мотиваційно вагомих елементів – визнання, розуміння неадекватності власного волонтерства, навчання, віру у майбутні перспективи тощо. Звісно, практика доводить наявність і стійких команд, які здійснюють діяльність на волонтерських засадах, однак такі випадки базуються або на індивідуальній самореалізованості її членів, або на дуже глибокій мотивації, чи, як третій варіант, на поєднанні зазначених елементів. В інших умовах, коли в інституті громадянського суспільства спостерігається надто динамічний плин включених у її його структуру людей, виникає питання спроможності до стратегічного і, навіть, тактичного планування його діяльності, а також адаптації його структури під визначені цілі і завдання, а не швидкоплинну змінюваність дійових осіб.

Значною проблемою, виокремленою за результатами фокус-групи, є питання відсутності узагальнених підходів до структурування та визначення пріоритетів у діяльності таких елементів молодіжної політики, як молодіжні ради місцевого та регіонального рівнів. Зокрема, через відсутність концептуально усталених моделей їх структури, поєднане з широким нормативно затвердженим набором функцій і завдань [8], кожне нове скликання самотужки визначає пріоритети власної діяльності, та, відповідно, структуру, яка не завжди є дієвою. Так, існують випадки, за яких після формування нових скликань молодіжних рад затверджувались не повною мірою коректні структура та розподіл повноважень, що в подальшому призводило до фактичного замороження діяльності відповідної молодіжної ради. Погоджуючись

з учасниками фокус-групи, ми пов'язуємо це з тим, що на етапі формування молодіжних рад місцевого і регіонального рівнів часто відсутні фільтри, які направлені на те, щоб оцінити фаховість, експертність та, як мінімум, мотивацію брати участь у роботі молодіжної ради. Як наслідок, нестача досвіду і знань з боку більшості її членів не сприяє формуванню ефективної інституційної структури, яка якісно відображає нормативно передбачений функціонал молодіжної ради. Така ситуація, своєю чергою, призводить до формування нефункціональних скликань, які, де-факто, не виконують закладені у їх основу функції.

Переходячи до нормативного регулювання, як важливого інституційного чинника, що знаходиться у стані прямого взаємозв'язку із нинішньою проблематикою неефективного функціонування частини молодіжних рад, маємо зазначити, що коріння такої проблеми знаходиться в основі двох типових положень, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2018 р. № 1198. Так, положеннями передбачено перелік суб'єктів висування, які можуть висувати кандидатури на участь у засіданні установчих зборів молодіжної ради (або нового скликання молодіжної ради), на яких, своєю чергою, затверджується кількісний і персональний склад нового скликання відповідного консультативно-дорадчого органу. Однак перелік підстав для відхилення кандидатур на участь в установчих зборах містить тільки одну сутнісно-оцінювальну підставу (подання від інституту громадянського суспільства, який не здійснює фактичної діяльності), в той час як усі інші мають суто формально виражений характер (вчасність подання документів, достовірність відомостей тощо) [8]. За таким умов участь в установчих зборах може взяти, фактично, будь-яка молода людина, яка дотрималась усіх формальних вимог, навіть не володіючи знаннями щодо особливостей функціонування молодіжних рад. З цієї причини низка молодіжних консультативно-дорадчих органів в Україні стикаються з ситуацією, за якої відсутність знань та мотивації призводить до неякісного пропрацювання структури молодіжної ради, яка надалі наражає її на нефункціональність. Також непоодинокими є випадки, коли частина членів молодіжних рад набули цієї ролі виключно з міркувань особистого статусу, але фактично не приймають участь у її роботі. Як наслідок, набуваючи суттєвих кількісно виражених обсягів, сукупність таких випадків часто призводить до того, що інституція працює за рахунок лише декількох активних членів, або навіть повністю призупиняє свою діяльність. Разом з тим, на нашу думку, якісна організація конкурсу здатна знизити такі ризики, що підтверджується кейсами, за яких молодіжні ради місцевого та регіонального рівнів при формуванні нових скликань використовували конкурсні процедури, апелюючи до від-

сутності такої заборони у профільному типовому положенні. Проте реалізація даного підходу вимагає готовності органу публічної влади, на базі якого формується молодіжна рада, до імплементації такого варіанту, що, на нашому досвіді, не завжди є можливим через позицію юридичного відділу або політичні причини. Так, учасники фокус-групи, які підтримують існуючі практики організації конкурсів на участь в установчих зборах нового скликання молодіжної ради місцевого та регіонального рівнів попри відсутність релевантних норм у відповідних типових положеннях, обґрунтовують свою думку тим, що чинна нормативно-правова база не містить прямої заборони на організацію таких конкурсів. Зі свого боку, колеги, які виступають проти, зазначають, що формулювання «типове положення» передбачає обов'язковість буквальної імплементації її норм. Так чи інакше, незалежно від точки зору, усі учасники фокус-групи погоджуються із такою тезою: нормативне закріплення необхідності організації конкурсів на участь в установчих зборах молодіжних рад місцевого і регіонального рівнів у відповідних типових положеннях є одним із актуальним завдань сучасної вітчизняної молодіжної політики.

Окрім молодіжних рад, питання недосконалості нормативно-правової бази стосується й інших політичних інститутів, структур і організацій, діяльність яких так само сконцентрована на взаємодії з молоддю. Так, чинне визначення категорії «бюджетний грант» у Законі України «Про основні засади молодіжної політики» негативно впливає на всю державну систему у відповідній галузі державної політики, фактично нівелюючи можливість здійснення фінансування державних конкурсів, спрямованих на підтримку молодіжних ініціатив, з боку донорських організацій, що не мають статуту надавачів міжнародної технічної допомоги. Зокрема, статтею 1 Закону визначено, що бюджетний грант у сфері молодіжної політики є «цільовою допомогою у вигляді коштів або майна, що надається на безоплатній і безповоротній основі за рахунок коштів державного та/або місцевих бюджетів, міжнародної технічної допомоги суб'єктам молодіжної роботи за результатами конкурсного відбору на реалізацію молодіжних проектів як проектна або інституційна підтримка» [10]. Проте в сучасних умовах нестачі фінансових ресурсів у державному бюджеті, уряд України практикує підхід, за якого надання бюджетних грантів на підтримку молодіжних проектів має спиратись на донорську підтримку. На підтвердження цього свідчить й той факт, що постановою Кабінету Міністрів України від 18 серпня 2021 р. № 867, серед переліку усіх надавачів бюджетних грантів, Український молодіжний фонд визначено як такий виключно у частині надання бюджетних грантів суто за рахунок коштів проектів міжнародної технічної допомоги [7]. Проте

колізія полягає у тому, що програми і проекти низки міжнародних організацій, які підтримують розвиток молодіжної політики і молодіжну роботу в Україні, не мають такого статусу і, отже, де-юре не можуть профінансувати надання такого гранту. До прикладу, програми більшості міжнародних донорських структур фінансуються через офіційні представництва відповідних міжнародних організацій в Україні, що не вимагає проходження складної процедури з реєстрації наданих ресурсів як проекту міжнародної технічної допомоги. Крім цього, наявний підхід до нормативного регулювання бюджетних грантів у сфері молодіжної політики позбавляє можливості отримати фінансування з боку вітчизняних донорських організацій, які мають відповідний рівень спроможності. Як наслідок, з моменту свого створення Український молодіжний фонд перебуває у ситуації, за якої він фактично не може організовувати конкурси з надання бюджетних грантів відповідно до прописаних юридично умов – коштів державного бюджету для відповідних цілей не передбачено, в той час як необхідність проходження надання кожному окремому проекту статусу міжнародної технічної допомоги не відповідає алгоритмам роботи низки міжнародних донорських організацій.

Іншим нюансом у площині особливостей нормативного регулювання, який було розглянуто за результатами фокус-групи, є недосконалість виконання критеріїв якості для молодіжних центрів, затверджених наказом Міністерства молоді та спорту України від 3 серпня 2017 р. № 3284 [6]. Зокрема, як було виявлено, з моменту затвердження цих критеріїв, жодному з вітчизняних молодіжних центрів так і не було присвоєно Національний знак якості, оскільки жоден з них не пройшов відповідне оцінювання. На думку учасників фокус-групи, це пов'язано з тим, що відповідні критерії запозичені зі стандартів Ради Європи, однак не було адаптовані під українські реалії. Більше того, повномасштабне вторгнення російської федерації в Україну ще більше вплинуло на спроможність молодіжних центрів, негативно відобразившись на стані їх матеріальної бази, доступу до благ і ресурсів та людському потенціалі. Наприклад, оцінка діяльності місцевого молодіжного центру за критерієм орієнтування на роботу з молоддю та створення відповідних умов для громадської діяльності молоді враховує такі компоненти, як наявність опалення та освітлення, а також доступу до мережі Інтернет, що не всюди та не завжди є можливим у сучасних умовах [6]. І хоча можна погодитись, що перелічене – це фундаментальні речі, які потрібні для якісної організації молодіжної роботи, такі вимоги, на відміну від зазначеної, як забезпеченість регіонального молодіжного центру навчальними і житловими приміщеннями з робочими зручностями, при тому що оренда при-

міщень, відповідно до цього ж переліку критеріїв, є недопустимою, вже викликають питання щодо їх досяжності [6]. Навпаки, на практиці молодіжні центри не мають у своїй власності навіть основного приміщення – частіше ним розпоряджаються на правах оренди. Існують випадки, коли немає й орендованого, – зокрема, таким прикладом, свого часу, був Дніпропетровський обласний молодіжний центр. Виконання інших критеріїв, таких як кількість персоналу, розробка інноваційних методів молодіжної роботи, а також наявність філіалів в обласних молодіжних центрів так само розбиваються від реалій сьогодення – такий рівень здатні дозволити собі виключно молодіжні центри, які мають значне фінансування, що є рідкістю у сучасних умовах. При цьому визначені критерії не адаптовані під реалії війни, адже крайній раз будучи переглянутими у 2019 році, не враховують таких важливих вимог, як наявність укриття безпосередньо на території або у піший доступності від молодіжного центру [6]. На додачу зазначимо, що у нормативному полі відсутня затверджена процедура проходження оцінювання на відповідність встановленим критеріям, що теж, на нашу думку, є однією з причин, чому наразі жоден з молодіжних центрів України не отримав присудження Національного знаку якості.

Висновки. Таким чином, наразі функціонування сучасних вітчизняних політичних інститутів, що відповідають за вироблення молодіжної політики та/або взаємодію з молоддю, стикається з наявністю достатньо виражених проблем, які прослідковуються крізь призму аналізу їх інституційної структури та особливостей нормативного регулювання. З огляду на це, нами було сформовано наступний перелік пропозицій і рекомендацій, направлених на виправлення та/або мінімізацію наслідків визначених проблем:

- вдосконалити зміст формулювання «бюджетний грант» у Законі України «Про основні засади молодіжної політики», а також внести зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 18 серпня 2021 р. № 867, нормативно передбачивши можливість для Українського молодіжного фонду проводити конкурси на підтримку молодіжних проєктів за кошти недержавних установ, що не мають статусу надавачів міжнародної технічної допомоги;

- розробити механізм, який передбачає більш систематичний перегляд кількості штатних посад у структурі органів влади, що спиратиметься на співставлення запланованих і реальних показників відповідної структурної одиниці органу публічної влади;

- внести зміни до типового положення про молодіжну раду регіонального рівня, а також типового положення про молодіжну раду місцевого рівня, нормативно передбачивши механізм конкурсного відбору потенційних членів молодіжних рад;

- оновити перелік критеріїв оцінки якості молодіжних центрів у частині вдосконалення їх досяжності та забезпечення відповідності реаліям воєнного часу. Розробити порядок, направлений на запровадження та регулювання процедури проходження оцінювання на відповідність оновленим критеріям;

- запровадити державні ініціативи, орієнтовані на підвищення спроможності молодіжних центрів;

- розробити і затвердити стандарти роботи молодіжних рад, орієнтовані на впорядкування пріоритетів їх діяльності, запровадження критеріїв та показників оцінки їх роботи, інструментів міжвідомчої взаємодії, а також визначення варіантів типової структури та розподілу функцій між різними структурними елементами молодіжних рад.

У такий спосіб, розроблені пропозиції і рекомендації можуть бути використані для подальшого вдосконалення важливих аспектів молодіжної політики в Україні, крізь призму створення умов для вирішення актуальних проблем та посилення відповідної інституційної основи, на яку спирається молодіжна політика сьогодення. Це, своєю чергою, сприятиме якісній реалізації цілей і завдань, що поставили перед даним напрямом державної політики, орієнтованої, передусім, на забезпечення первинних і вторинних потреб вітчизняної молоді.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Siurala L. A European framework for youth policy. *Directorate of Youth and Sport Council Publishing*. 57 p. URL: <https://rm.coe.int/european-framework-for-youth-policy-eng/16809096b6> (дата звернення: 10.09.2024)
2. The European Union Youth Strategy 2019-2027. *Official Journal of the European Union*. 2018. Vol. 61. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=OJ:C:2018:456:FULL> (дата звернення: 10.09.2024)
3. Youth Policies of the European Union. *European Commission*. URL: https://ec.europa.eu/info/policies/youth_en (дата звернення: 10.09.2024)
4. Дашборд щодо кількісного складу державних службовців в Україні. *Офіційний сайт Національного агентства України з питань державної служби*. URL: <https://nads.gov.ua/test?v=66de8f59549ff> (дата звернення: 14.09.2024)
5. Про затвердження Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2021–2025 роки та внесення змін до деяких актів Кабінету Міністрів України (у редакції від 18.05.2024 р.): Постанова Кабінету Міністрів України від 2 червня 2021 року № 579. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/579-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 10.09.2024)
6. Про затвердження Національного знаку якості та критеріїв якості для молодіжних центрів: Наказ Міністерства молоді та спорту України від 3 серпня 2017 року № 3284 (у редакції від 24.05.2019). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1061-17#Text> (дата звернення: 15.09.2024)

7. Про затвердження переліку надавачів бюджетних грантів: Постанова Кабінету Міністрів України від 18 серпня 2021 р. № 867 (у редакції від 12.09.2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/867-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.09.2024)

8. Про затвердження типових положень про молодіжні ради: Постанова Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2018 року № 1198 (у редакції від 19.11.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1198-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.09.2024)

9. Про Національну молодіжну стратегію до 2030 року: Указ Президента України від 12 березня 2021 року № 94/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/94/2021#Text> (дата звернення: 10.09.2024)

10. Про основні засади молодіжної політики: Закон України від 27 квітня 2021 року № 1414-IX (у редакції від 31 березня 2023 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-20#Text> (дата звернення: 10.09.2024)

REFERENCES:

1. Siurala L. A European framework for youth policy. *Directorate of Youth and Sport Council Publishing*. 57 p. URL: <https://rm.coe.int/european-framework-for-youth-policy-eng/16809096b6> (data zvernennia: 10.09.2024) [in English]

2. The European Union Youth Strategy 2019-2027. *Official Journal of the European Union*. 2018. Vol. 61. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=OJ:C:2018:456:FULL> (data zvernennia: 10.09.2024) [in English]

3. Youth Policies of the European Union. European Commission. URL: https://ec.europa.eu/info/policies/youth_en (data zvernennia: 10.09.2024) [in English]

4. Dashboard shchodo kilkisnoho skladu derzhavnykh sluzhbovtiv v Ukraini [Dashboard on the number of civil servants in Ukraine]. Ofitsiinyi sait Natsionalnoho ahentstva Ukrainy z pytan derzhavnoi sluzhby. URL: <https://nads.gov.ua/test?v=66de8f59549ff> (data zvernennia: 14.09.2024) [in Ukrainian].

5. Pro zatverdzhennia Derzhavnoi tsilovoi sotsialnoi prohramy «Molod Ukrainy» na 2021–2025 roky ta

vnesennia zmin do deiakykh aktiv Kabinetu Ministriv Ukrainy (u redaktsii vid 18.05.2024 r.) [On the approval of the State Target Social Program «Youth of Ukraine» for 2021–2025 and amendments to certain acts of the Cabinet of Ministers of Ukraine]. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 2 chervnia 2021 roku № 579. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/579-2021-%D0%BF#Text> (data zvernennia: 10.09.2024) [in Ukrainian].

6. Pro zatverdzhennia Natsionalnoho znaku yakosti ta kryteriiv yakosti dlia molodizhnykh tsestriv [On the approval of the National Quality Mark and Quality Criteria for Youth Centers]. Nakaz Ministerstva molodi ta sportu Ukrainy vid 3 serpnia 2017 roku № 3284 (u redaktsii vid 24.05.2019). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1061-17#Text> (data zvernennia: 15.09.2024) [in Ukrainian].

7. Pro zatverdzhennia pereliku nadavachiv biudzhetykh hrantiv [On the approval of the list of budget grant providers]. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 18 serpnia 2021 r. № 867 (u redaktsii vid 12.09.2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/867-2021-%D0%BF#Text> (data zvernennia: 15.09.2024) [in Ukrainian].

8. Pro zatverdzhennia typovykh polozhen pro molodizhni rady [On the approval of standard regulations on youth councils]. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 18 hrudnia 2018 roku № 1198 (u redaktsii vid 19.11.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1198-2018-%D0%BF#Text> (data zvernennia: 15.09.2024) [in Ukrainian].

9. Pro Natsionalnu molodizhnu stratehiu do 2030 roku [On the National Youth Strategy until 2030]. Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 12 bereznia 2021 roku № 94/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/94/2021#Text> (data zvernennia: 10.09.2024) [in Ukrainian].

10. Pro osnovni zasady molodizhnoi polityky [On the basic principles of youth policy]. Zakon Ukrainy vid 27 kvitnia 2021 roku № 1414-IX (u redaktsii vid 31 bereznia 2023 r.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-20#Text> (data zvernennia: 10.09.2024) [in Ukrainian].

Institutional structure and peculiarities of normative regulation as factors of functioning of youth policy institutions: problem-prospective dimension

Matukhno Henrikh Robertovych

Postgraduate Student at the Department
of Political Science, Sociology
and Public Administration
Oles Honchar Dnipro National University
Gagarina Ave., 72, Dnipro, Ukraine
ORCID: 0000-0003-3677-369X

The article focuses on identifying and analyzing the main problems through the lens of the institutional structure and the features of normative regulation of Ukrainian political institutions responsible for the development of youth policy and/or interaction with young people. The relevance of the chosen issues stems from the fact that modern youth policy in Ukraine is currently transforming. This transformation includes the simultaneous implementation of European approaches and continued adaptation to the realities of wartime and restoration of the country in the conditions of war. At the same time, the successful implementation of these approaches requires an institutional framework capable of supporting the achievement of the priority goals and objectives of national youth policy. Therefore, this study aims to identify the key problems within the institutional structure and the regulatory features of various political institutions, whose activities are focused on youth policy and/or interaction with young people.

The methodological basis of the research is a combination of expert evaluation conducted using the individual-collective method (Delphi method) and a focus group survey. At the first stage, experts were given a questionnaire with a proposal to individually evaluate various factors influencing the functioning of youth policy institutions on a ten-point scale. Afterward, the respondents had the opportunity to revise their assessments after being presented with the arithmetic mean for each component, which was disclosed to all participants. The estimated list of 12 factors was then submitted to the focus group, with the questions emphasizing the problematic and prospective aspects of each relevant component. The focus of this article on the institutional structure and features of normative regulation of youth policy institutions is justified by the identification of the relevant problems affecting the functioning of the respective political institutions.

As a result of the research, the list of problems associated with institutional structure and the features of the regulatory regulation of youth policy institutes was identified. The main causes and consequences of the highlighted problems were determined, and their impact on the functioning of relevant political institutions was outlined. The provisions of normative acts requiring improvement were identified, and the necessity of making changes to these documents was substantiated. The list of proposals and recommendations aimed at correcting and minimizing the consequences of the identified problems affecting the functionality of the institutional framework of contemporary Ukrainian youth policy was developed.

Key words: youth, youth policy, state youth policy, political institutions, civil society institutions, political participation.